

SZÖVEG –
NÉMETH ZSÓFIA, SZŐNYI LÍDIA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

NÉZZÜNK SZEMBE AZ ELŐÍTÉLETEINKKEL!

A Zöld könyv című filmről
pszichológusszemmel

1962 óta sok víz lefolyt a Dunán és a Hudson folyón is. A technológia és a társadalom folyamatos fejlődésben van, rengeteg káros nézetet már meghaladtunk, mégis valahogy állandóan újratermelődik a másság, a különbözőség iránti kirekesztő és ellenséges attitűd, vagy talán soha nem is tűnt el, csak a célpontja változik meg időnként. Milyen tanulsággal szolgálhat akkor egy közel hatvanéves történet?

◆ A TÖRTÉNET

A Zöld könyv című filmben végigkövethetjük Tony Lip, egy New Yorkban nevelkedett olasz férfi és dr. Don Shirley, afroamerikai zongorazseni barátságának történetét. Tony egyszerű ember, nem sokat gondolkodik az élet értelmén, és ami a szívében, az a száján. Kidobóemberként dolgozik egy előkelő klubban, és bár temperamentumos természete nemegyszer bajba sodorja, a problémákat valahogy mindig megoldja.

Az ő tökéletes ellentéte a kifinomult dr. Don Shirley. Intelligenciája és tehetsége a világ tetejére emelhetné, ha nem lenne afroamerikai. Azért így is sok helyre hívják, hogy zongorajátékával szórakoztassa a közönséget. A fellépésekre Tony kíséri el sofőrként, és amíg körbeutazzák a déli államokat, átformálják egymás világvégét.

Az 1960-as évek Amerikájában még annyira erős a szegregáció, hogy Don pusztán a bőrszíne miatt nem mehet be akármelyik étterembe; nem használhatja ugyanazt a mellékhelyiséget, amit a fehérek; nem szállhat meg bármelyik hotelben, csak amelyik rajta van a listán – abban a zöld könyvben, ami egy bizarr szegregációs kisokos. A mi modern kori nyitottságunkkal nézve már szívfacsaróak ezek a jelenetek, de a történet nem csak a rasszizmusról és az előítéletességről szól.

KUTYÁBÓL NEM LESZ SZALONNA?

A film egy fejlődéstörténet is. Képes egyszerre láttatni az egyén és a társadalom szintjeit, mert a változás mindig egyéni szinten kezdődik, és csak innen növekedhet mozgalmá, társadalmi felelősségvállalássá.

Tony onnan indul, hogy ki akarja dobni a két poharat, amiből a „színes” munkások ittak a házában. Nem azért előítéletes, mert műveletlen bunkó, hanem mert nincs elég ismerete a témáról, és mert maga körül is ezt

a viselkedést látja. Pontosan tudja, hogy ki ő és mire hivatott; ismeri a játékszabályokat azon a terepen, ahol él; teljesen ki van békülve azzal, aki, és nem vágyik többre – az ambíció teljes hiánya jellemzi.

Don Tony szöges ellentéte. Ő beleszületett az ambícióba és a felfelé menetelésbe. Édesanyja minden erejével igyekezett neki kulcsot adni egy jobb élethez, ami feljebb emeli őt annál, ami a papírforma szerint elérhető lenne számára, és ő lendületesen tör előre, folyamatosan csiszolva önmagán, míg végül már maga se ismer rá arra a személyre, akit a tükörben lát. A feketék kivetik maguk közül, mert másként él, mint ők, ugyanakkor a fehérek közé sem tud beilleszkedni a bőrszíne és az előítéletek miatt. Talán nem is a rasszista megnyilvánulások elviselése a legnagyobb nehézség az életében, hanem hogy tudja: sehová sem tartozik igazán. Édesanyja nagy igyekezetében, hogy jobb életet teremtsen a fiának, elszigetelte őt attól a közegtől, amelytől a szeretetet, a támogatást megkaphatná.

Ez a két ember hatással van egymásra. Tony jó modort, becsületet, kitartást tanulhat Dontól, olyan igényes-séget és finomságot, amivel addig nem találkozhatott. Megtanulhatja, hogy fejlődni, meghaladni önmagunkat egyáltalán nem ördögtől való dolog. Don viszont láthatja Tonyban, hogy milyen egy önazonos ember, aki elfogadja a saját jó és rossz tulajdonságait, nem szégyenkezik, nem kér elnézést, bátran él.

MIÉRT VAGUNK ELŐÍTÉLETESEK?

Rengeteg inger áraszt el bennünket, és egyszerűen kép-telenség minden egyes impulzust, találkozást vagy benyomást részletesen kielemezni, hogy ítéletet és döntést hozunk róla. Ezért inkább különböző kategóriák mentén rendszerezük az élményeinket, amely kategóriákat a tapasztalataink és a tudásunk alapján alkotunk meg. Ez az automatikus osztályozás leegyszerűsíti az információfeldolgozást, de számolni kell a hibázás lehetőségével, főként, ha nem természetes kategóriákról (például halak, madarak), hanem a társadalom által kiemelt kategóriákról van szó. Ilyen például a bőrszín, hiszen míg azt fontos különbségnek észleljük, addig a hajszínt vagy szemszínt figyelmen kívül hagyjuk. A kategóriák mentén való gondolkodás annyira mélyen belénk ivódott, hogy nem árt néha tudatosítani, hogy a közelség, a hasonlóság vagy a közös sors által egy

kategóriába sorolt emberek közel sem egyformák. Ez azért is fontos, mert a kategorizálás nemcsak az észlelési, hanem az emlékezési folyamatokra is hatással van. Ha az elvárásaink beigazolódnak, akkor jó mélyen elraktározzuk őket, hogy tovább erősítsék a már meglévő sztereotípiáinkat, ugyanakkor az ellentétes információkat automatikusan figyelmen kívül hagyjuk. Ráadásul a sztereotípiáink már a viszonyulásunkat is meghatározzák, amivel azt a viselkedést hívjuk elő a másiktól, amit előzetesen elvártunk tőle.

Kovács Mónika az *Alkalmazott Pszichológiában* megjelent tanulmányában leírja, hogy a kutatások szerint az emberek a pozitív tulajdonságokat a magas státuszú csoportok tagjaival, a negatív tulajdonságokat pedig az alacsonyabb státuszú csoportok tagjaival kapcsolják össze gyorsabban. Sőt mi több, ezeket az ítéleteket teljesen automatikusan, tudattalanul, a másodperc törtresze alatt hozzuk meg.

Az előítéletek kapcsán számolnunk kell az érzelmeikkel is. A félelem, a harag vagy a gyűlölet megakadályozzák, hogy objektív, észszerű ítéleteket hozzunk. Mindemellett a saját identitásunk megvédése is szerepet játszik a sztereotípiáink fenntartásában: a pozitív társas identitásunkat gyakran úgy próbáljuk építgetni, hogy a saját csoportunkat felértékeljük más csoportokkal szemben.

A pozitív társas identitásunkat gyakran úgy próbáljuk építgetni, hogy a saját csoportunkat felértékeljük más csoportokkal szemben.

AZ ELŐÍTÉLETEK MÉRSÉKLÉSÉNEK ÚTJA

A fentiek alapján azt is gondolhatnánk, hogy az előítéleteség egy természetese emberi tulajdonság, amin lehetetlen változtatni, ugyanakkor fontos leszögezni, hogy az emberek nagyon is különböznek aszerint, hogy milyen mértékben előítéletesek. Mivel az előítéletek mesterséges kategóriákon alapulnak, éppen ezért nagyon is megváltoztathatóak, sőt, mi dönthetünk arról, hogy kordában tartjuk a meglévő előítéleteinket, vagy hagyjuk, hogy azok uralják a viselkedésünket.

Hatalmas bátorság kell ahhoz, hogy szembenézzünk a hiedelmeinkkel és elfogultságainkkal, hiszen ezek érintik az identitásunkat, a tudattalan belső konfliktusainkat és a világról kialakított képünket is. Mégis érdemes kitörnünk az előre kialakított kategóriák fogságából.

Allport elképzelése szerint a másik csoport tagjai-val való kontaktus csökkentheti az előítéletet, mert

megismerjük őket, és az így szerzett információkon, illetve az ismerősség érzésének növekedésén keresztül csökken a szorongásunk és növekszik az empátiánk. Ugyanakkor a kontaktus önmagában nem mindig hatékony. Ha a csoport tagjai között konfliktus volt, akkor előbb azok kezelésére van szükség. Cross és Rosenthal izraeli és palesztin diákokkal dolgozva arra jutottak, hogy az interaktív problémamegoldó stratégia a leghatékonyabb. Ennek során a résztvevők nemcsak egymás szempontjait ismerhetik meg, hanem a konfliktusokkal kapcsolatos érzelmeiket és szükségleteiket is.

Ha a másikkal való személyes kontaktus önmagában elegendő lenne, akkor az iskolai osztályokban az integráció megszűntetné az előítéleteket. De tudjuk, hogy ez nem így van. A találkozás mellett fontos az is, hogy a tanár úgy szervezze a feladatokat, hogy egyenlő státuszt biztosítson a gyerekeknek, és olyan közös célt jelöljön ki, aminek a megoldásához mindenki együttműködésére szükség van.

Mindezek mellett érdemes még Adorno gondolatait is megfontolni, aki a kritikai gondolkodás és az önreflexió szükségességét hangsúlyozza. Bár ezek önmagukban nem szüntetik meg az előítéleteséget, de már az is nagy lépés, ha tudatosítjuk az előítéletünk mögött meghúzódó félelmeket, szorongásokat, és fejlesztjük az empátiás képességünket. ♦

SZÖVEG ÉS KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
RIPORT

A JÓ KENYÉRRE ÉRDEMES VÁRNI

„A járvány alatt nagyon sokan elkezdtek kenyeret készíteni otthon, és rájöttek, mennyi munka van benne, milyen sok órát kell vele dolgozni” – mondja Vajda József pék Csabdihoz közeli tanyájának verandáján, miközben várjuk, hogy az alakorlisztet megdolgozza a vakarék a teknőben. Hogy mi az alakor? Egy olyan ősi gabonaféle, amit az ökológiai gazdálkodásban az elmúlt években fedeztek fel újra a tönkével együtt. Józsi pékkel, a kovászos kenyér itthoni „újrateremtőjével” és a Pékműhely megálmodójával a kenyér filozófiájában is megmártózzunk, miközben várjuk, hogy a tészta megkeljen, ha a természet is úgy akarja. Az ősgabonákban rejlő beltartalomról Martonvásáron kapok ízelítőt dr. Drexler Dórától, az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKI) vezetőjétől és dr. Mikó Pétertől, az Agrártudományi Kutatóközpont (ATK) Mezőgazdasági Intézetének munkatársától, aki „Az Év Ifjú Nemesítője”.

◆ „Ha kétszáz forintért veszed a kilós kenyeret, ugyanakkor te otthon egy nap alatt készítesz el egy kiló kenyeret, akkor az azt jelenti, hogy egy napi munkád kétszáz forintot ér? Mert ha ennyiért veszel kenyeret, akkor neked sem lesz pénzed. Aki olcsón vásárol, azoknak nem ad elég pénzt, akik az ő munkáját fizetnék meg. Ha olyan dolgokra költenék több pénzt, ami értéket képvisel, és a hulladékra kevesebbet, akkor gazdagon élhetnének az emberek és sokkal több szabadidejük lenne” – folytatja Józsi. Nehéz belekötni, pedig látszólag szembe megy olyan, napjainkban szinte megkérdőjelezhetetlen fogalmakkal, mint a folyamatos fejlődés vagy a gazdasági növekedés. Az ATK Martonvásár melletti kísérleti parcelláin értem meg jobban, hogy ezek mit jelentenek a mezőgazdaságban. Drexler Dóra szerint „visszanézve sok érdeme van a zöld forradalomnak, vagyis annak az 1960-as években kezdődött időszaknak, amikor a kémiai növényvédők szerek, a műtrágyázás és

az intenzív nemesítés hatására a gabonatermelés hozamai megsokszorozódtak. Megteremtette a termésbiztonságot, csökkentette az éhínséget és jelentősen növekedett a bolygónk lakossága. Viszont több mint fél évszázad távlatából látjuk már a káros hatásokat is: az intenzív, monokultúrás termesztés a biodiverzitás elvesztéséhez vezet, a növekvő vegyszerhasználat pedig fokozott környezetszennyezéssel jár. Az iparszerű termelésünk következtében a legtöbb embert már érint valamilyen ételallergia.”

Mikó Péter hozzát teszi, hogy a nagyüzemi gabonatermesztésben a hektáronkénti nagy termésátlag, magas fehérjetartalom, a könnyű betakaríthatóság és feldolgozás az elsődleges szempontok, ezért a modern nemesítésben azokat a fajtákat részesítették előnyben, amelyek alacsony szárúak – ez a gyors betakarítás miatt fontos –, és a szemek körüli pelyvalevél magától lepereg, így el lehet hagyni a hántolás munkaigényes folyamatát.

A kétezres évek közepén Erdélyben többször láttam időseket, akik lóval szántottak, kézzel vetettek és gazolták a gabonát. A régi életformának köszönhető, hogy az ősgabonafélék túléltek a modern mezőgazdaságot, az ATK génbankjában Székelyföldről gyűjtött magokat is őriznek, az egyik ilyen a bőződi alakor (Gyulai Ferenc régész-botanikus gyűjtése). A kép a mezőszégi Pókán készült, 2005-ben.

Mikó Péter és Drexler Dóra a martonvásári kísérleti téren szelektálja az ősgabonákat. Dóra korábban a nyírségi és bugaci kísérletekben meglepődve tapasztalta, hogy a tönke és az alakor tájfajták természetes szelekció útján alkalmazkodtak az extrém, akár fél-sivatagi körülményekhez is.

„Magyarországon jelenleg mintegy 500 hektáron termelnek alakort, és 100 hektáron a durumbúza őstét, a tönkét, a termés 95 százaléka nyugati exportra megy. A durumbúza halad a legjobban, termőterülete megduplázódott az elmúlt években” – mondja Mikó Péter.

A nemesítők kiszolgálták ezeket az igényeket, így a modern búzák egyeduralgódóvá váltak a földeken, csak úgy, mint a betegségek, amelyek folyamatosan szelektálódnak a szántóföldeken lévő búzafajtáktól függően. Ezzel viszont ördögi körbe kerültek a gazdák, hiszen a profit fenntartása érdekében folyamatosan vegyszeres védekezésre és műtrágyázásra kényszerülnek, hogy a termés eljusson a betakarításig, a harcot pedig egyre jobban nehezíti a klímaváltozás.

Ebből az ördögi körből az ökológiai gazdálkodás próbál kitörni. A gabonatermesztésben a nemesítők az elmúlt években visszanyúltak azokhoz az ősi fajokhoz – ilyen az alakor és a tönke, a napjainkban egyeduralgódó közönséges búza ősei –, amelyek évezredek

óta léteznek, de gyengébb terméshozamuk miatt a nagyüzemi termesztés, a modern nemesítés, ezáltal pedig a kórokozók is mind elkerülték őket. „Az ősgabona nemesítést 20 éve kezdtük el, amikor a kalászos génbankunkban található összes alakor genotípust leteszteltük, majd a legalkalmasabbakat kiválasztottuk keresztezésre. Ebben 10 éves munka volt, 2008-ban jegyeztük be az első, a mai fajtaelismérési szabályoknak megfelelő alakort, ez az Mv Alkor, amit később az Mv Hegyes követett, ami jelenleg az egyetlen jegyzett tönkefajtáink” – számol be az elmúlt évek eredményeiről Mikó Péter. „Nem az a nemesítés célja, hogy a jövőben hazánk gabonaellátását ősbúzák biztosítsák, hiszen termelékenységük elmarad a modern fajtákétól. De az egészséges táplálkozáshoz elengedhetetlen a változatosság. Mind az ökológiai, mind

„A tészta miattam nincs kész, mert azt gondoltam, hogy ma úgy fogom készíteni, mint még soha. Ebben a fateknőben a múltkor maradt egy kis vakarék, vagyis az előző dagasztásból az oldalára ragadt egy kis tészta. Gondoltam, hogy most nem kovászolok, helyette egyszerűen csak felöntöttem vízzel. Ez feloldotta az oldalát, és ma reggel ehhez a vízhez hozzáadtam lisztet, meg vizet és só” – meséli Vajda Józsi.

„A liszt önmagában nem jó semmire, a természetben használhatatlan, hiszen az őrlött magból nem lesz csíra. A kovászban található gombák segítségével azonban az élethez szükséges tápanyagok visszatérnek a körforgásba, ez történik a kelés közben” – mondja Vajda Józsi.

a konvencionális termelésben ezek az ősi búzák hozzadják vissza a hiányzó sokszínűséget, kiegészíthetik a tömegtermelést, javítják a kenyér minőségét.”

A gazdálkodókkal egyelőre nehéz megszerettetni ezeket a vasban, antioxidánsokban, E-vitaminban, béta-karotinban, mikroelemekben és teljes rosttartalomban is sokkal gazdagabb fajtákat, amihez Drexler Dóra szerint az is hozzájárul, hogy „az ősgabonák piaca még kialakulatlan, a fogyasztók még kevésbé ismerik őket, a belőlük készült liszt pedig még elég drága egyrészt a különlegességük, másrészt a feldolgozásuk miatt, ezeket ugyanis hántolni kell. Mindezek mellett a tönke és az alakor sikérszerkezete is más, nyúlósabb, ragacsosabb tésztát eredményez, ami nem áll meg önmagában, ezért a kenyér sütéséhez formát kell használni, vagy lepényt készíteni

belőle, ami viszont a pékség részéről kíván nyitottságot és egyben technológiai váltást is.”

Mégis, egyre több fogyasztó törődik tudatosan a mindennapi kenyérrel. Ezt jelzi, hogy Vajda Józsi Pékműhelyei előtt – de más kézműves pékségeknél is – gyakran alakulnak ki hosszú sorok. (Én utoljára hasonlót Marosvásárhelyen töltött gyermekéveimben láttam, akkor be is álltam gyakran, amíg édesanyám húsért állt egy másik bolt előtt, de 1989-ben a túlélésért küzdöttünk mindennap.)

„Én nagyon nem örülök ennek, mert az emberiség történelmében mindig kataklizma volt az, amikor sorba kellett állni a kenyérért” – mondja Józsi. „Ez most két dolgot jelez: azt, hogy rosszul működünk, és azt, hogy sokan tudjuk még, hogy mi az érték, hiszen sorba állunk egy jó kenyérért.” ♦

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A tollforgató

HADVEZÉR

Kép: Wikimedia Commons

Zrínyi Miklós, Jan Thomas festménye, 1662–63.

Éppen négyszáz éve, 1620 tavaszának végén látta meg a napvilágot a katona, politikus és költő, **gróf Zrínyi Miklós**, aki bár csak negyvennégy évet élt, kitörölhetetlenül írta be a nevét a magyar történelem és irodalom nagykönyvébe. Négy évszázad távlatából is van mit csodálni sokoldalúságán.

- ◆ Családja, a Zrínyiek ekkor már két évszázada álltak hadban a Balkánon előnyomuló, Magyarország déli határait fenyegető törökkel, a fegyverforgatás a velencei felmenőkkel bíró dalmáciai patrícus De Brebirió családnak öröksége volt. A vele összefonódott horvát Subic nemzetséggel a 14. században emelkedtek a magyar főurak sorába, miután Nagy Lajos királytól hűbérül nyerték a nekik új nevet adó dalmáciai Zrin várárt. Idővel a család eredeti birtokai a török kezére jutottak, helyette Miklós dédapja, a szigetvári hős szerzett új vagyont, címet, rangot, földeket Szlavóniában, a Dráva- és Muraközben, Zala és Somogy megyében, utódait a török dúlta ország leggazdagabb, legtekintélyesebb, Habsburg-hú családjai közé emelve.

EGY KÖLTŐ ÉS HADVEZÉR GYERMEKKORA

Ennek a családnak a tagjaként látta meg a Drávaközben, Csáktornyan a napvilágot a költő Zrínyi Miklós. Nagyapja is a végek bajnoka volt, apja, a Pázmány Péter hatására a katolikus egyházba visszatérő György maga is törökverő vitéz, akinek Széchy Magdolnával kötött házasságából két fiú született, Miklós és a Wesselényi-féle összeküvés idején vérpadra jutott Péter (Zrínyi Ilona apja, II. Rákóczi Ferenc fejedelem nagyapja.) A fiúk már röviddel Péter születése után elveszítették édesanyjukat, 1626-ban pedig apjuk is távozott az élők sorából. A főúri gyermekek neveltetéséről így a császár által kirendelt gyámok gondoskodtak, közöttük Pázmány Péter, Esztergom érseke, aki íróként, politikusként, lelki vezetőként és öntudatos magyarként is nagy hatással volt az ifjú grófokra.

Miklós 1630-tól Graz, Bécs, Nagyszombat jezsuita kollégiumaiban tanult, ahol kiemelkedő műveltséget szerzett, sokat olvasott, már ekkor hat nyelven beszélt, idővel komoly könyvtárat gyűjtött. 1636-ban bejárta Olaszországot, ahová rokoni szálak is kötötték, 1637-ben pedig hazatérve átvette öröksége irányítását. Rendbe szedte birtokai gazdálkodását, virágzó kereskedelmi kapcsolatokat épített ki az Adria felé. Csáktornyan főúri udvart teremtett, baráti kapcsolatba került Nyugat-Magyarország más főúri családjaival, közben pedig átvette a Balaton és az Adria közötti régió török elleni védelmét. 1646-ban feleségül vette Draskovich Eusebiát, szerelmes versei Violáját, aki azonban hamarosan, gyermektelenül meghalt. Idővel újra nősült, Lóbl Mária Zsófiát vette el, leányuk idővel apáca lett, a fiú pedig, Ádám, gyermektelen ifjúként 1691-ben esett el a török elleni győztes szalánkeméni csatában.

Befed ez a kék ég, ha nem fed koporsó, Óram tisztességes csak légyen utolsó. Akár farkas, akár emésszen meg holló, Mindenütt felyül ég, a föld leszen alsó.

KATONA, POLITIKUS, POÉTA

Az 1640-es évek derekától Zrínyi a politikai és hadi események sűrűjébe került. Bár esze és szíve szerint a török ellen harcolt volna, császári oldalon részt kellett vennie a harmincéves háború küzdelmeiben Sziléziában, majd I. Rákóczi György erdélyi fejedelem ellenében. Keserű tapasztalata volt, hogy magyar magyar ellen támad, Bécs nem törődik a török elleni harc ügyével. A végeken folyó küzdelem hadtudományi művek írására serkentette, ezek arról tanúskodnak, hogy a magyar harcmodor, hadviselés felett eljárt az idő, elérkezett a zsoldos tömeghadseregek kora. A Habsburgokkal szembeni növekvő bizalmatlanságát az sem csökkentette, hogy 1646-ban tábornok, egy évre rá horvát bán, a déli végek védelmének irányítója lett. A következő évtizedben állandó portyázásokkal zaklatta a törököt, folyamatos vitában állt a békét minden áron őrizni akaró bécsi udvarral, a magatehetetlen császári generálisokkal. Igyekezett a Habsburgpolitikával elégedetlen főurak között politikai szövetségesekre lelteni, megszerezni a magyarországi hadak feletti főparancsnokságot, már-már Erdély jogára alatt születő új, független Magyarországról álmodott. A politikus és hadvezér Zrínyi költő, író is volt, nyelvi leleményében Pázmány Péter tanítványa. Írói szenvedély, hírnév utáni vágy is ösztönözte, de a tollforgatást mindig a kardforgatás után helyezte: „nem írom pennával, fekete téntával, de szablyám élivel, ellenség vériverl az én örök híremet.” Legjelentősebb szépirói alkotása az 1646-ra elkészült, dédapja harcának emléket állító eposz, a *Szigeti veszedelem* volt, amelyben a végvári harcok ars poeticáját így fogalmazta meg: „Mi vitéziül éltiünk, vitéziül meghaljunk, egész ez világnak evvel példát hagyjunk, ma mi tisztességet neviünkre szállítunk, mai nap szépíti minden elmúlt dolgunk.” Főleg fiatal éveiben írt lírai költeményeket, epigrammákat, szerelmes verseket is. Az utóbbiak címzettje a versekben Violának nevezett első felesége volt, máskor pedig mitológiai

vagy bibliai témákat, a magyar múlt emlékeit énekelte meg az európai barokk verselés modorában. Mint nem csupán a harcmezőn forgolódó, de a stratégiában is képzett hadfinak, több hadtudományi értekezés került ki az 1650-es években a keze alól. Ilyen volt a *Tábori kis tracta*, egy befejezetlenül maradt katonai kézikönyv, amelyben a hadsereg szervezésének titkaiba kívánta beavatni olvasóit, a *Vitéz hadnagy* pedig nem volt más, mint hadi elmélkedéseinek, gondolatainak laza szerkesztű gyűjteménye. A politikus és államférfi nyilatkozott meg a *Mátyás király életéről való elmélkedésekben*, utolsó nagy műve, az 1660-ban keletkezett *Az török áfium ellen való orvosság* pedig a török kiűzéséről és a magyar jövőről való, széles látókörű program és vízió.

HADISIKER ÉS VADÁSZTRAGÉDIA

Zrínyi írói működésének 1661-től a történelem szabott gátat. Új, nagy török támadás volt készülőben, ezt megelőzendő ő maga is hadba készülődött. 1663-ban a török Bécs felé támadott, elesett Érsekújvár. Szorongatott helyzetében a bécsi haditanács rövid időre a magyar hadak fővezérévé nevezte ki Zrínyit, a fenyegetés elmúltával azonban azonnal le is váltotta. Csak arra kapott lehetőséget, hogy 1663-64 telén sikeres támadást vezessen a mellékhadszíntérnek számító Dráva mentén egészen a stratégiai fontosságú eszéki hídig. Kanizsa visszavételét azonban a császári hadvezérek tehetetlensége meggátolta, a győztes szentgotthárdi csata után pedig Montecuccoli tábornagy tetlenül szemlélte az időközben török területen felépített Zrínyi-Újvár vesztét. Az udvar a bán és a többi magyar főúr megkérdezése nélkül megalázó, a hadi sikereket semmivé tévő békét kötött 1664 őszén Vasváron a Portával. Pedig Zrínyi híre, dicsősége ekkor már egész Európát lázba hozta. Elismerésekkel, kitüntetésekkel halmozta el a pápa, a francia király, a német fejedelmek, a császár pedig, bár egyre kevésbé bízott benne, hogy haragját csillapítsa, az Aranygyapjas Rend lovagjává tette. A csalódott Zrínyi a békekötés után birtokára tért vissza Csáktornyára. Innen indult főúri szokás szerint vadászatra 1664. november 18-án a közeli kursenaci erdőbe, ahol vadászbaleset érte. Sebzett vadkan rontott rá, agyarával olyan súlyos sebet ejtve a nyakán, hogy Zrínyi Miklós elvérzett, meghalt. Hamarosan már azt is rebesgették, hogy nem a vadkan, hanem a bécsi udvar bérgyilkosa végzett vele, ám ez az állítás bizonyíthatatlan szóbeszéd maradt. Ami tény, hogy személyében kiváló katona, hazafi és tollforgató veszett oda. ♦

Vakáció a középkorba!

Családi nyaralás
a Hotel Kapitány ****^{superior} Wellness-ben!

(Akiós csomagajánlatok, történelmi lovasjátékok és lakomák, ünnepi és végvári hétvége! Felejthetetlen augusztus az egész családnak Sümegeen!)

www.hotelkapitany.hu

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

KÉP
PÁCZAI TAMÁS

KAPASZKODÓ EGY TELJESEBB ÉLETHEZ

Mi a közös egy nagyvállalatban és egy segélyszervezetben? Első ránézésre talán nem sok, mégis számtalan ponton kapcsolódhatnak. Az E.ON Csoport és a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet – bár teljesen más területen működnek – értékrendjükben azonosak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a két szervezet közötti sokéves stratégiai partnerség, amely újabb fontos állomáshoz érkezett. **Jamniczky Zsolt**tal, az E.ON Csoport igazgatóságának tagjával és **Lehel László**val, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet elnök-igazgatójával beszélgettünk.

◆ – Az E.ON. társadalmi szerepvállalása példaértékű. Milyen pilléreken nyugszik?

Jamniczky Zsolt: Az E.ON-nál a társadalmi felelősségvállalás egyik lényeges pillére munkatársainak önkéntes tevékenysége. A másik fontos pillér az, hogy hosszú távú stratégiai partnerséget alakítsunk ki azokkal a szervezetekkel, amelyekkel közös értékeket vallunk, hogy jobba tudjuk tenni az emberek életét. Annak idején azért fogtunk össze az Ökumenikus Segélyszervezettel, mert beláttuk, hogy mi nem rendelkezünk azzal a tudással és tapasztalati tőkével, amellyel ők. Mi az energiaszolgáltatásban vagyunk jók, a Segélyszervezet szakemberei pedig abban, hogyan kell a rendelkezésre álló forrásokat valóban hatékonyan eljuttatni azokhoz, akiknek arra szüksége van.

Lehel László: Szerencsére egyre több olyan cég van, amelynek vezetői tisztában vannak azzal, hogy társadalmi felelősségvállalás nélkül nagy céget nem lehet vezetni, és emögé képesek olyan erkölcsi tartalmakat is tenni, amellyel a munkatársak is azonosulni tudnak, ezért szívesen vesznek részt benne önkéntesen.

– Milyen problémák hatására indult el a párbeszéd az E.ON és a Segélyszervezet között a pandémia kapcsán?

L.L.: Az E.ON és a Segélyszervezet között áprilisban indult el a párbeszéd, akkor már láttuk, mennyire súlyos

a helyzet: rengetegen veszítették el a munkahelyüket, és sok gyerek a digitális oktatásban nem tudta tartani a lépést a társaival, mivel nem voltak megfelelő eszközei és a szülei sem tudtak neki segíteni. Amikor azt látja az ember, hogy a képessége meglenne a gyerekeknek, de nincs lehetősége, arra gondol, mekkora értéket veszítenénk el, ha ezt hagynánk. Úgyhogy nem hagyjuk.

J.Zs.: Az E.ON-nál úgy döntöttünk, hogy ebben a helyzetben nem segélycsomagra szeretnénk pénzt adni, hanem akkor olyan jelenségre irányítjuk a figyelmünket, amely akkor is fontos lesz, ha véget ér a járványhelyzet: ezek a gyerekek, ha nem foglalkozunk velük, teljesen a társadalom periferiájára kerülnek. Ezen a gondolati vonalon indult el a Kapaszkodó 2.0 program koncepciója.

L.L.: A program célja, hogy hatékony segítséget nyújtson a felzárkózáshoz azoknak a gyerekeknek, akik a digitális tanrend időszakában, alapkészségek és eszközök hiányában további lemaradásokat halmoztak fel a rendkívüli helyzetben. A programemlék három, egymásra épülő és egymást kiegészítő részből áll.

A felzárkóztató program júliusban indul négy helyszínen zajló táborokkal, ahol a gyerekeknek 10-15 fős csoportokban pedagógusok tanítják a digitális eszközök használatát, valamint segítik őket a veszélyhelyzet alatt kimaradt tananyag pótlásában.

LEHEL LÁSZLÓ

JAMNICZKY ZSOLT

A gyerekeket a táborok után tanulóműhelyek várják, ahol korrepetálást is kérhetnek, és szakemberek segítik őket abban, hogy a meglévő digitális eszközöket használva oldják meg iskolai feladataikat. A szorgalmasan tanuló gyerekek a programok során tallérokat gyűjthetnek, amelyeket később egyebek mellett tanszerekre, sporteszközökre, okostelefonra válthatnak be.

– Ha jól tudom, az E.ON önkéntesei ebben a programban is fontos szerepet vállalnak.

J.Zs: Valóban, az E.ON nem csupán pénzbeli támogatást nyújt a komplex, több hónapos programsorozathoz, hanem aktívan, önkénteseink bevonásával is szeretnénk segítséget nyújtani. Így a felzárkóztató táborokba 1-1 napra becsempésszük a népszerű EnergiaKaland programunkat, amelynek segítségével kollégáim játékos formában mutatják be a gyerekeknek az energia és az energiaszolgáltatás sokszínű világát. De a táborban tanulóknak lehetőségük lesz például beülni egy félbevágott elektromos autóra is, és így megismerni annak működését, illetve kipróbálhatják majd kosaras autóinkat is.

A gyerekek praktikus tanácsokat kapnak, megtudják, mit érdemes tanulniuk, ha a jövőben ilyen területen szeretnének elhelyezkedni – például miként válhat belőlük vilánszerelő, ami hosszú távon is érdekes, stabil szakma lehet számukra.

L.L: A kistérségekben sok gyerek úgy nő fel, hogy nincs jövőképe, nem látja, milyen szakmai lehetőségek léteznek. Az élménynapokon azt mutatjuk meg nekik, hogy vannak kitörési pontok és bizonyos ismeretek elsajátításával ezernyi lehetőség tárul fel előttük. Ezért szeretnénk majd a kistérségekben is további élménynapokat szervezni.

– Miért pont 600 gyereknek biztosítják ezt a lehetőséget?

J.Zs: Ez a program rendkívül erőforrásigényes, sok munka és idő kell hozzá. Biztosan sokkal több rászoruló lenne, de semmiképpen sem szerettünk volna közepes méretű megoldásokat elfogadni. A célunk, hogy a kiválasztott 600 gyerek valós segítséget kapjon, és túlnyomó többségük olyan kapaszkodót találjon, amellyel már önállóan is boldogul az életben. ♦

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
VILÁG-KÉP

- ◆ Nem a nyomdagépünk romlott el. A fotón L-glutamin és Béta-alanin aminosavakat láthatunk etanolban kikristályosodva, 50-szeres nagyításban. Ezek a fehérjealkotók egyébként a manapság igen népszerű teljesítményfokozó és étrend-kiegészítő porok fontos összetevői. Justin Zoll (USA) fényképét a mikroszkopikus fotográfia Oscar-díjának tekinthető Olympus Image of the Year Award 2019-es pályázatán díjazták, a kiíró honlapján (olympus-life-science.com) páratlan felvételeket nézhetünk az emberi szemnek **láthatatlan világ**ról. ◆